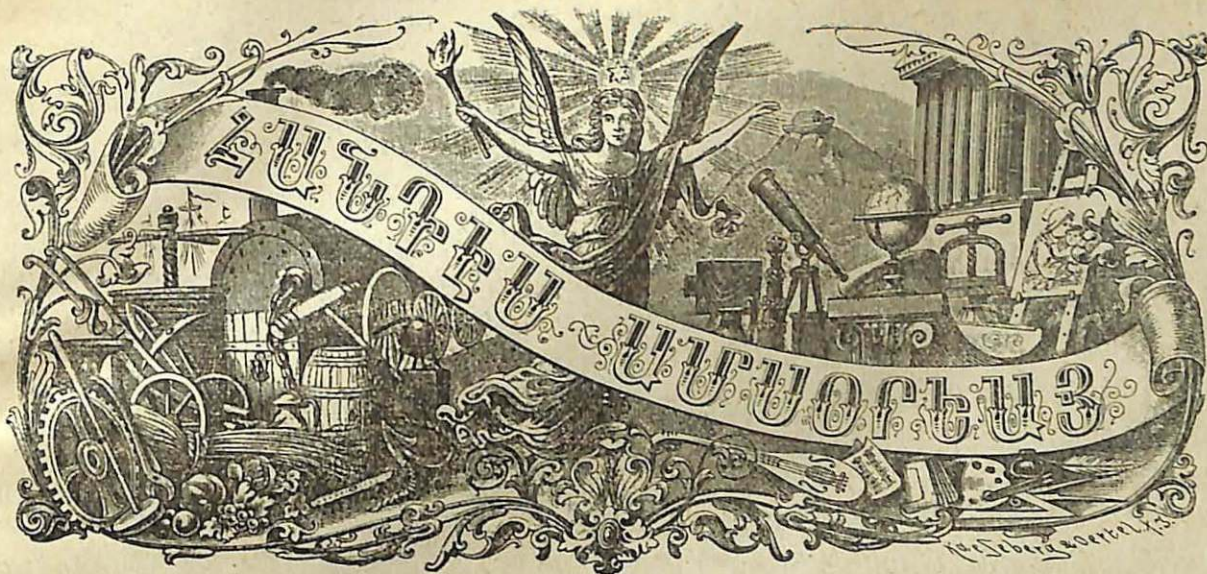

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹ

17. ՑԱՐԻ 1920

Տարեկան 16 ֆրանկ:

ԹԻԻ 1-3
ՅՈՒՆՈՒԱՐ—ՄԱՐՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Նզօր է մարդկային լեզուն քացատրելու համար այն քերկրալիը խանդավառութիւնը, որով գեղեալ է այսօր ամէն Հայու սիրտը: Գործաւոր թէ վաճառական, գիւղացի թէ քաղաքացի ամէնքն ալ ուրախութեան բուռն եւ անսկաւոր մելի իղծերէ զբաւուած կ'օրհնեն այս երանաւետ օրը, զօհութիւն կը մատուցանեն աստուածային Շախախնամութեան, որ թէեւ տարօրինակ ճամբով, բայց իրեն արժանի եղանակաւ մը հասցուց զմեզ վերջապէս երջանկութեան հանգրուանը, ուսկից մերձաւոր անցելոյն վրայ հետահայեացք մ'իսկ դարձընելու կը սոսկայ ընութիւնը, այնչափ եղերական է այն եւ արիւնսալիը:

Հայաստանի անկախութիւնն իրողութիւն մըն է, որուն արտակարգի նշանակութեան եւ մեծութեան թերեւս դժուարաւ թէ հաւասարի մինչեւ անգամ՝ Արտաշէս Ա. ին Բրիտոսէ յառաջ 190ին կատարած ազատութեան մեծ գործը, որուն շնորհիւ Հայաստան Սելեւկեան ըննութենէն ընդ միշտ ազատած՝ հայ պատմական շրջանին մէջ առաջին անգամ՝ անկախ ազգերու եւ պետութիւններու մեծ ընտանիքին կարգը կը դասուէր: Այս երկու հազար հարիւր տաս տարիներու ահագին անջրպետին ինչնր տեղի ունեցան Հայութեան տան մէջ. ի՞նչ ուրախալի դէպքեր եւ դարակազմիկ յեղաշրջումներ, բայց եւ ի՞նչ ցաւալի անցքեր, քստմեցուցիչ եւ զարհուրելի վայր-

կեանքներ եւ դարեր: Հայը իւր ազատութիւնը կորսնցուց արդէն այն վայրկենին, երբ Արշակունիները մեր պատմութեան արկածալիւր թատերափայլէն մեկնեցան: Ռուքինեան Հարստութիւնը Հայաստանի մէկ անկեան վրայ կողիացած փոքրիկ ովասիս մըն էր պարզապէս՝ համեմատութեամբ այն հայկական մեծատարած երկրամասին՝ այսինքն՝ կենդրոնական Հայաստանի, որ նաեւ Ռուքինեանց ժամանակ կոխան կ'ըլլար իր թշնամիներուն եւ կեանքի ամենատարրական ապահովութենէն իսկ զուրկ էր: Հայաստան դժոխային միջավայրի մը վերածուած էր եւ թոյն կ'արտաշնչէր. հոն կեանքն իր իմաստը կորսնցուցած էր այլ եւս. կամ աւելի ծիշտ Հայը կը ծնանէր կարծես միայն անոր համար, որ զինքն ծնող գետինը իր արեամբը ներկէր: Հայկայ առիւծները խոյս չտուին, չտատամսեցան, անոնք պատրաստ էին՝ «ապրիլ եւ մեռանել վասն իւրեանց հայրենեաց», եւ մեռան իսկ հերոսաբար, թէեւ առանց այն երանաւետ գիտակցութեան եւ յուսոյն թէ իրենց մահուամբը Հայաստանի ազատութիւնը պիտի գնեն: Անոնց վիճակուած էր Խորենացոյ «Ողբամ» քեզ Հայոց Աշխարհ, սրտաճմիկ աղաղակը. սակայն այսօր ո՞վ է այն Հայը որ չգիտնայ թէ 1500 տարիէ ի վեր միլիոնաւոր բերաններէ դուրս ժայթքած այս աղաղակն է որ ուշ թէ կանուխ պատռեց երկնքի պղնձապատ կամարը, եւ շնորհեց մեզի «Ողջոյնը Հայոց Աշխարհին»:

Եթէ նկատենք հոս նաեւ այն պարագան, որ Հայ ժողովուրդն իր արիւնալիւր մարտը մղած է նաեւ «յանուն», Բրիտոննէութեան եւ քրիստոնէական քաղաքակրթութեան եւ թէ ամբողջ Արեւելքի մէջ ինքն է միայն, որ ոչ միայն Բրիտոննէութեան համար իր արիւնը թափած է, այլ եւ անխզելի պատուար մը եղած է հեթանոսական եւ մահմետական ամենազգի աշխարհաւէր հոսանքներու դէմ, այն ատեն Հայաստանի անկախութիւնը մեր առջեւ նաեւ տիեզերապատմական նշանակութիւն կը ստանայ: Եթէ անցելոյն մէջ Հայը իր հերոսական մահուամբը քարձր բռնեց քրիստոնէական քաղաքակրթութեան դրօշը, այսօր զայն պիտի կատարէ իր քաղաքական գերակշիռ դիրքով եւ հեղինակութեամբը: Արեւելքը պէտք է դարձնալ իր յառաջուն դերին դառնալ այսինքն՝ ծաղիլի, զարգանալ եւ զարգացընել. ահա այս է նաեւ գաղղիական, անգղիական, ամերիկեան, իտալական եւ առհասարակ բոլոր քաղաքակրթ աշխարհի միակ փափաքը: Նորածին Հայաստան միացած այս մեծ ազգերուն հետ՝ վստահ ենք որ պիտի իրականացընէ ամէնուս քաղճանքը ստեղծելով նախ Հայաստանի եւ ապա Մեծերի մէջ երջանկութեան եւ յառաջադիմութեան նոր մթնոլորտ մը՝ գերծ եւրոպական ինչ ինչ ծայրայեղ եւ ազգավնաս հոսանքներէ եւ դրութիւններէ: Սեր ազգը քաղաքական ամէն հնարաւոր փորձերէ անցած է արդէն եւ այժմ՝ յոգնած եւ վատտակած՝ խաղաղութիւն եւ անդորրութիւն կը պահանջէ եւ այս պահանջը չկատարել՝ կարծենք թէ ո՞ճիր է ազգին դէմ:

Միաբանութիւնս այս առթիւ իր ամենասրտագին շնորհաւորութիւններն կը մատուցանէ նախ հայ քաղաքաշար ժողովրդեան եւ ապա Հայ Հանրապետութեան կառավարութեան. կը մաղթէ Բարձրելոյն օրհնութիւնը նորահաստատ Պետութեան վրայ, խոստանալով միանգամայն իրեն տրամադրելի ամէն միջոցներով գործակցիլ Ազգին քարոյական եւ քաղաքակրթական վերակազմութեան եւ յառաջադիմութեան:

